

Józef Biskup, Mieczysław Szostak

Profesor Józef Misala - wybitny znawca ekonomii międzynarodowej i współpracy gospodarczej Polski z zagranicą

International Journal of Management and Economics 33, 7-17

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Profesor Józef Misala – wybitny znawca ekonomii międzynarodowej i współpracy gospodarczej Polski z zagranicą

Zmarły w listopadzie 2011 r. w pełni sił twórczych profesor zwyczajny doktor habilitowany Józef Misala od podjęcia w 1970 r. studiów na Wydziale Handlu Zagranicznego ówczesnej Szkoły Głównej Planowania i Statystyki związał się na resztę życia z naszą Uczelnią. Swoją błyskotliwą karierę naukowo-badawczą i dydaktyczną rozpoczął w 1973 r. w Instytucie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych (IMSG), gdzie zatrudniony był do przedwczesnej swej śmierci. Ze względu na to, że w efekcie przeprowadzonej w 1993 r. reformy i reorganizacji Uczelni Instytut MSG wszedł w skład Kolegium Gospodarki Światowej, prof. Józef Misala był przez ostatnich 19 lat pracownikiem tego Kolegium.

Był wyjątkowo utalentowanym naukowcem, dobrym dydaktykiem i osobą tak bardzo pracowitą, że bez żadnej przesady zasłużył na miano prawdziwego tytana pracy. Dzięki połączeniu tych cech prof. Józef Misala osiągnął najwyższe uznanie w środowisku polskich ekonomistów, poparte ogromnym dorobkiem badawczo-publikacyjnym. Jako jego koledzy i przyjaciele z Instytutu MSG chcemy podkreślić, że był prawym człowiekiem, życzliwie nastawionym wobec bliźnich i zawsze gotowym do udzielenia pomocy wszystkim, którzy jej potrzebowali. Nie roszcząc oczywiście pretensji do pełnej charakterystyki sylwetki Zmarłego oraz jego wszystkich osiągnięć naukowych i dydaktycznych, uznajemy za naszą powinność przedstawienie Czytelnikom przynajmniej podstawowych faktów z jego życia oraz omówienie głównych kierunków i wyników szerokiej działalności akademickiej.

Józef Misala urodził się 15 maja 1950 r. w Jankowicach koło Rybnika w rodzinie utrzymującej się z rolnictwa i pracy w miejscowej kopalni węgla kamiennego. W 1968 r. zrobił maturę, kończąc z wyróżnieniem Liceum Ogólnokształcące w Rybniku. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Handlu Wewnętrznego w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie. Jednakże po ukończeniu drugiego roku studiów w tej krakowskiej uczelni postanowił przenieść się do Warszawy na – uznawany wtedy za elitarny – Wydział Handlu Zagranicznego SGPiS, na którym uzyskał w marcu 1973 r. stopień magistra ekonomii.

Zarówno w okresie licealnym, jak i w czasie studiów Józef Misala nie ograniczał się do sumiennego zdobywania wiedzy, lecz aktywnie angażował się także w działalność społeczną, zwłaszcza w ramach Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Młodzieży Wiejskiej i Socjalistycznego Zrzeszenia Studentów Polskich. W trakcie studiów w SGPiS pełnił m.in. funkcje przewodniczącego Zarządu Uczelnianego ZMW i wiceprzewodniczącego Zarządu Uczelnianego SZSP. Za bardzo dobre wyniki w nauce, działalność w studenckim ruchu naukowym i aktywność społeczną był wielokrotnie wyróżniany, w szczególności nagrodą ministra handlu zagranicznego i nagrodami rektora naszej Uczelni.

W swoich badaniach naukowych Józef Misala nawiązywał przede wszystkim do dorobku wielu wybitnych zagranicznych ekonomistów, pracujących w najbardziej znanych i renomowanych ośrodkach naukowych rozwiniętych krajów Zachodu (z USA i Niemiec), specjalizujących się w ekonomii międzynarodowej. Korzystał szeroko z dorobku pionierów polskiej nauki o międzynarodowych stosunkach gospodarczych, tj. prof. Józefa Sołdaczuka i prof. Zbigniewa Kameckiego. Blisko współpracował i przyjaźnił się z prof. Pawłem Bożykiem – był zawsze pełen podziwu dla niego. Do końca życia uznawał tę trójkę profesorów i starszych kolegów z Instytutu MSG za swoich niedościgłych mistrzów i nauczycieli, którym – jak często podkreślał – wiele zawdzięczał.

W początkowym okresie działalności naukowej zainteresowania badawcze Józefa Misali skupiały się na analizie teoretycznych i praktycznych aspektów wymiany handlowej między krajami o różnych systemach ekonomicznych. Świadczy o tym tematyka jego prac na kolejne dwa stopnie naukowe. Rada Naukowa Wydziału Handlu Zagranicznego SGPiS nadała mu stopień doktora nauk ekonomicznych za przygotowaną pod kierunkiem prof. Pawła Bożyka dysertację *Możliwości specjalizacji produkcji artykułów rolnych między krajami RWPG i EWG* (SGPiS, Warszawa 1978). Z kolei stopień doktora habilitowanego uzyskał na tym samym Wydziale naszej Uczelni w 1988 r. na podstawie rozprawy *Rozwój handlu Wschód–Zachód w świetle teorii wymiany międzynarodowej* (SGPiS, Warszawa 1987). W tym czasie zaczął również zajmować się współczesnymi teoriami handlu zagranicznego (m.in. jako współautor pracy zbiorowej pod red. L. Balcerowicza *Międzynarodowe przepływy gospodarcze: nowe tendencje i próby regulacji*, PWN, Warszawa 1987). Prowadził pionierskie badania nad zakresem „szarej strefy”, tj. nierejestrowanej działalności ekonomicznej w stosunkach Polski z zagranicą w warunkach gospodarki centralnie planowanej.

Po uzyskaniu habilitacji Józef Misala najpierw był stypendystą Fundacji im. Alexandra von Humboldta w Instytucie Gospodarki Światowej w Kilonii, a w latach 1991–1992 był tam zatrudniony na pełnym etacie (korzystając z urlopu bezpłatnego w naszej Uczelni). Pracując w tym renomowanym niemieckim ośrodku naukowo-badawczym, nie tylko kontynuował wcześniejsze badania nad analizą dorobku światowej myśli ekonomicznej w zakresie międzynarodowych stosunków gospodarczych, lecz także zajmował się polsko-niemiecką współpracą gospodarczą w kontekście – z jednej strony – zjednocze-

nia Niemiec, a z drugiej strony – rozpoczętego w Polsce procesu transformacji rynkowej i nowych możliwości, jakie pojawiły się dzięki zawarciu umowy stowarzyszeniowej ze Wspólnotami Europejskimi.

Po powrocie do kraju nadal koncentrował swoje prace badawcze na powyższej problematyce, co znalazło odzwierciedlenie w serii kolejnych publikacji. Wyrazem uznania dla jego znaczącego wkładu w badania nad koncepcjami teoretycznymi handlu zagranicznego, stosunkami ekonomicznymi Polski z Niemcami oraz teorią i praktyką integracji europejskiej stał się tytuł profesora zwyczajnego, jaki otrzymał z rąk Prezydenta RP w 1998 r.

Zdając sobie sprawę z trudności jednoznacznego sklasyfikowania całości niezwykle bogatego dorobku naukowo-badawczego prof. Józefa Misali, można przyjąć, że w ostatnich kilkunastu latach jego zainteresowania i najbardziej znaczące publikacje skupiały się na czterech następujących grupach tematycznych:

- 1) analiza osiągnięć zagranicznej i polskiej myśli ekonomicznej w zakresie badania podstaw teoretycznych handlu zagranicznego i innych form wymiany międzynarodowej, teorii zagranicznej i międzynarodowej polityki gospodarczej, jak też teoretycznych i empirycznych aspektów rozwoju, przemian strukturalnych i mechanizmu funkcjonowania gospodarki światowej w dobie globalizacji;
- 2) kontrowersje wokół teorii, polityki i praktyki konkurencyjności gospodarki narodowej i międzynarodowej zdolności konkurencyjnej różnych krajów (zwłaszcza Niemiec i Polski);
- 3) teoretyczne i praktyczne aspekty regionalnej integracji ekonomicznej we współczesnym świecie, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń funkcjonowania Unii Europejskiej, skutków rozszerzenia Unii, jak również polskiej drogi do pełnego członkostwa w UE i ekonomicznych jego skutków;
- 4) teoria i praktyka współpracy gospodarczej Polski z zagranicą, a przede wszystkim z Niemcami, jako najważniejszym partnerem ekonomicznym, oraz z Rosją i innymi europejskimi krajami w trakcie transformacji.

Pośród licznych opracowań naukowych prof. Józefa Misali, poświęconych **pierwszej grupie tematycznej**, na specjalną uwagę zasługują niewątpliwie dwie obszerniejsze monografie: *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej* (SGH, Warszawa 2001) oraz *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa: Teoria i mechanizm funkcjonowania* (SGH, Warszawa 2005).

Pierwsza z tych monografii składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym rozdziale zostały omówione współczesne koncepcje teoretyczne handlu międzynarodowego: teoria obfitości zasobów, teorie neoczynnikowe, neotechnologiczne i popytowo-podażowe, teoria handlu wewnątrzgałęziowego oraz modele sformalizowane. W drugim rozdziale prof. Józef Misala przedstawił teoretyczne podstawy międzynarodowej wymiany usług, skupiając się na modelach Deardorffa, Melvina, Breussa, Stibory i de Vaala. Trzeci rozdział Autor poświęcił przeglądowi teorii migracji czynników wytwórczych: ludności

(siły roboczej), kapitału i wiedzy naukowo-technicznej, jak też teoretycznym aspektem funkcjonowania korporacji transnarodowych i przepływów bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Przedstawione w rozdziale czwartym rozważania na temat teorii lokalizacji międzynarodowej działalności gospodarczej oraz międzynarodowej konkurencyjności krajów nosiły cechy analizy pionierskiej w polskiej literaturze ekonomicznej, stając się punktem wyjścia do późniejszych szerokich badań prof. Józefa Misali poświęconych tej problematyce. W rozdziale piątym zostały omówione argumenty zwolenników wolnego handlu i protekcjonizmu, rodzaje cel i mechanizm polityki celnej, instrumenty parataryfowej i pozataryfowej polityki regulacji importu i eksportu, kurs walutowy i polityka kursowa, regulacje dotyczące międzynarodowych przepływów czynników wytwórczych, jak też nowe koncepcje teoretyczne zagranicznej polityki gospodarczej. W ostatnim, szóstym rozdziale Autor przedstawił teorie wymiany międzynarodowej i polityki ekonomicznej regionalnych ugrupowań integracyjnych, tj. strefy wolnego handlu, unii celnej, wspólnego rynku oraz unii walutowej i gospodarczej. Dodać należy, że do problematyki integracji regionalnej powracał wielokrotnie w innych swoich publikacjach, bo – jak sygnalizowaliśmy – był to jeden z wiodących tematów jego działalności naukowej.

Sporą część rozważań, zawartych w monografii *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej*, prof. Józef Misala wykorzystał przy przygotowywaniu drugiego, bardziej kompleksowego i obszernego dzieła (złożonego z 15 rozdziałów), które – zgodnie z tytułem – poświęcił nie tylko prezentacji koncepcji teoretycznych wymiany międzynarodowej, lecz także analizie mechanizmów funkcjonowania współczesnej gospodarki światowej. Po omówieniu podstawowych pojęć dotyczących międzynarodowego podziału pracy i gospodarki światowej Autor w początkowej części monografii *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa* (w rozdziałach II–VI) szeroko scharakteryzował tradycyjne i współczesne teorie handlu międzynarodowego, koncepcje przepływów czynników wytwórczych i wymiany usług oraz teorię lokalizacji. W przypadku tego ostatniego tematu znacznie rozwinął i pogłębił własną analizę w porównaniu ze spostrzeżeniami przedstawionymi w poprzednim dziele, uwzględniając zwłaszcza dorobek niemieckiego ekonomisty R. Sohnsa i przedstawicieli tzw. nowej geografii ekonomicznej. W trakcie dalszych rozważań prof. Józef Misala omówił funkcjonowanie rynków towarów i usług oraz czynników wytwórczych (w rozdziałach VI i VII), problematykę pieniądza, dewiz, kursu walutowego i funkcjonowania światowego rynku walutowego (w rozdziałach VIII i IX), współzależności między procesami wzrostu i rozwoju oraz zmianami wymiany międzynarodowej (w rozdziałach X–XI), kwestie międzynarodowej konkurencyjności i pozycji konkurencyjnej krajów i przedsiębiorstw, międzynarodowej równowagi i nierównowagi płatniczej oraz teorię zagranicznej polityki ekonomicznej (w rozdziałach XII–XIV). W ostatnim, XV rozdziale, Autor przedstawił dość szeroko pojęcia internacjonalizacji, globalizacji i regionalizacji, teorię międzynarodowej poli-

tyki ekonomicznej w skali globalnej, instrumenty i dylematy realizacji tej polityki, natomiast raczej pobieżnie potraktował teorię międzynarodowej polityki ekonomicznej w skali regionalnej, biorąc pod uwagę fakt, że poświęcił temu zagadnieniu wiele innych swoich publikacji.

Dzięki opublikowaniu obu powyższych monografii prof. Józef Misala nie tylko ułatwił polskim czytelnikom zapoznanie się z wynikami najnowszych badań światowych nad teoriami wymiany międzynarodowej, zagranicznej polityki ekonomicznej i funkcjonowaniem globalnej gospodarki, lecz także wniósł własny oryginalny wkład w te teorie, zwłaszcza w zakresie uporządkowania i klasyfikacji różnych wątków wspomnianych badań. Chociaż monografie te nie były pomyślane przez ich Autora jako typowe podręczniki akademickie, to w praktyce były i są do tej pory w takim charakterze wykorzystywane przez wielu studentów polskich uczelni ekonomicznych.

Do ważnych prac prof. Józefa Misali, dotyczących prezentacji dorobku światowej myśli ekonomicznej (zwłaszcza w dziedzinie ekonomii międzynarodowej), należy też zaliczyć dwie prace zbiorowe, których był współautorem: *Makroekonomia gospodarki otwartej* (pod red. J. Misali, Politechnika Radomska, Radom 2006) i *Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii 1969–2009* (pod red. J. Misali, Politechnika Radomska, Radom 2011). Omówieniu wkładu prof. Józefa Słodaczuka i prof. Zbigniewa Kameckiego w zainicjowanie i rozwój polskich badań nad międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi poświęcił prof. Józef Misala interesujące szkice, które zostały opublikowane w monografii *Od Wydziału Handlu Zagranicznego do Kolegium Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie: sześćdziesięciolecie 1949–2009* (pod red. M. Szostaka, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010).

Drugą grupą tematyczną, na której koncentrowała się działalność naukowo-badawcza Józefa Misali była teoria, praktyka i polityka międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej. Jedną z pierwszych prac na ten temat było opracowanie: *Teoretyczne podstawy międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej* (SGH, Warszawa 1995). Rozważania na ten temat kontynuował m.in. w szkicu *Ewolucja międzynarodowej konkurencyjności gospodarki Niemiec oraz implikacje dla rozwoju powiązań gospodarczych z Polską* (zamieszczonym w monografii zbiorowej pod red. M.A. Weresy, *Międzynarodowa konkurencyjność Niemiec w rozszerzonej Unii Europejskiej*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006). Problematyka ta stała się następnie przedmiotem trzech obszernych monografii indywidualnych, jakie opublikował prof. Józef Misala. Były to następujące prace: *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej* (Politechnika Radomska, Radom 2007); *Historia rozwoju teorii i polityki konkurencyjności międzynarodowej* (Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009) oraz *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej* (PWE, Warszawa 2011).

Warto pokazać główne kierunki rozważań Autora, prezentując przynajmniej zawartość trzeciej z wymienionych publikacji, która składa się z 8 rozdziałów. Józef Misala

przedstawił w niej zarys rozwoju teorii i polityki konkurencyjności międzynarodowej oraz współczesne ujęcie istoty tej konkurencyjności. Następnie poddał analizie determinanty międzynarodowej zdolności konkurencyjnej i konkurencyjności gospodarki narodowej, sposoby mierzenia tej konkurencyjności, jak też podstawowe modele analizy przewag komparatywnych i konkurencyjnych. W dalszych rozważaniach zajął się omówieniem współzależności między konkurencyjnością międzynarodową różnych krajów oraz procesami zbieżności (konwergencji) i rozbieżności (dywergencji) gospodarczej. Przedstawił podstawowe dylematy związane z kształtowaniem międzynarodowej konkurencyjności w okresie transformacji rynkowej krajów postsocjalistycznych. W końcowym rozdziale omówił rolę polityki ekonomicznej w procesie kształtowania międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej, uwzględniając koncepcję strategicznej polityki handlowej oraz koncepcję zlokalizowanego konkurowania i konkurencyjności (w ujęciu H. Sieberta).

Biorąc pod uwagę nowatorski dorobek i ogromny wkład prof. Józefa Misali w prowadzone w naszym kraju badania nad teorią i polityką międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej, należy go niewątpliwie zaliczyć do ścisłego grona najważniejszych polskich ekonomistów specjalizujących się w tej dziedzinie.

Jeśli chodzi o **trzecią grupę tematyczną**, na której koncentrowały się zainteresowania badawcze prof. Józefa Misali, tj. problematykę europejskiej integracji ekonomicznej, to za dwie podstawowe publikacje z tego zakresu, należy uznać książkę, jaką napisał wraz z prof. Pawłem Bożykiem *Integracja ekonomiczna* (PWE, Warszawa 2003), a także monografię wydaną pod jego redakcją *Teoretyczne podstawy regionalnej integracji gospodarczej: wybrane teksty* (Politechnika Radomska, Radom 2004).

W ostatnim okresie Profesor prowadził badania nad mechanizmem funkcjonowania i polityką ekonomiczną UE, wymianą handlową (zwłaszcza handlem wewnątrzgałęziowym) i innymi formami współpracy ekonomicznej Polski ze starymi i nowymi państwami członkowskimi, korzyściami wynikającymi z naszego członkostwa w UE, jak też perspektywami europejskiej integracji i współpracy gospodarczej. Równocześnie z kwestiami integracji całej polskiej gospodarki, zajmował się też zagadnieniami integracji regionu radomskiego z UE. Dodać należy, że przy okazji wcześniejszych badań analizował pozycję krajów Unii Europejskiej w wymianie handlowej państw należących do Środkowoeuropejskiej Umowy o Wolnym Handlu (CEFTA).

Interesując się już od czasu prac nad swoją rozprawą doktorską problematyką polskiego handlu zagranicznego, innymi formami współpracy ekonomicznej Polski z zagranicą i ewolucją pozycji naszego kraju w międzynarodowym podziale pracy, w ramach **czwartej grupy tematycznej** prof. Józef Misala sporo miejsca poświęcił w ostatnim okresie analizie polsko-niemieckich stosunków ekonomicznych. Badał różne aspekty współpracy gospodarczej naszego kraju z Rosją, Ukrainą, Białorusią i krajami nadbałtyckimi, przedstawiając wyniki swych prac m.in. w serii monografii zbiorowych, jakie zostały opublikowane pod jego redakcją.

Ważnym kierunkiem jego działalności badawczej była analiza ewolucji międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej Polski w okresie transformacji, o czym świadczy zwłaszcza szkic poświęcony temu zagadnieniu, jaki opublikował w wydanej pod swoją redakcją monografii *Polska w handlu międzynarodowym: Materiały z konferencji naukowej z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Pawła Bożyka* (Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2011). Zajmował się ponadto badaniami nad implikacjami dla naszego kraju globalnych kryzysów finansowo-ekonomicznych i związanych z tym procesów dostosowawczych w gospodarce światowej.

Profesor Józef Misala pozostawił po sobie bardzo dużo wartościowych publikacji i opracowań naukowych. Jego dorobek obejmuje w szczególności ponad 30 indywidualnych monografii i książek wydanych w Polsce i za granicą. Był autorem ponad 120 esejów (rozdziałów), które zostały zamieszczone w monografiach zbiorowych. Pod jego redakcją naukową ukazało się ponad 20 książek i innych publikacji. Przygotował ponad 30 indywidualnych studiów i rozpraw naukowych. Opublikował ponad 100 artykułów i komunikatów naukowych. Był współautorem kilku podręczników i skryptów. Wykonał kilkadziesiąt opracowań i ekspertyz na zlecenie organizacji międzynarodowych i innych zagranicznych instytucji oraz polskiej administracji rządowej.

Swoj bogaty dorobek naukowy prof. Józef Misala z wielkim talentem wykorzystywał w pracy dydaktycznej, będąc cenionym wykładowcą i wychowawcą młodzieży oraz promotorem prac doktorskich, magisterskich i licencjackich. Prowadził wykłady i seminaria nie tylko w Szkole Głównej Handlowej, ale również na Wydziale Ekonomicznym Politechniki Radomskiej (na którym w 1999 r. założył i kierował do ostatnich tygodni swego życia Katedrą Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Integracji Regionalnej), w Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie, w Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka oraz w byłej Wyższej Szkole Ekonomiczno-Informatycznej w Warszawie (obecnie – Uczelnia Vistula). Ponadto, jako *visiting professor* wykładał w uczelniach niemieckich, brytyjskich, hiszpańskich, portugalskich i greckich. W trakcie działalności na naszej Uczelni aktywnie wspomagał studentów w organizowaniu wielu prestiżowych i cyklicznych konferencji międzynarodowych (jeszcze w okresie istnienia Wydziału Handlu Zagranicznego). Był sześciokrotnie wyróżniany nagrodami indywidualnymi i zespołowymi Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze i naukowe. Kilkanaście razy otrzymywał nagrody rektora SGH.

Pracę zawodową w szkolnictwie wyższym prof. Józef Misala łączył jakiś czas z działalnością na rzecz innych instytucji naukowych i administracji państwowej, pełniąc tam kierownicze stanowiska. Trzeba zwłaszcza wspomnieć, że w latach 90. w dawnym Instytucie Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego był zastępcą dyrektora ds. naukowych. Później, w randze wicedyrektora pracował w Departamencie Strategii Gospodarczej w Centralnym Urzędzie Planowania. Z kolei jako dyrektor kierował Departamentem Rozwoju Gospodarczego, a następnie – Departamentem Strategii i Integracji Międzynarodowej w Rządowym Centrum Studiów Strategicznych.

Wraz z odejściem prof. Józefa Misali utraciliśmy nie tylko naszego bliskiego Przyjaciela i Kolegę z Instytutu MSG, wybitnego znawcę problematyki ekonomii międzynarodowej, integracji europejskiej i polskiego handlu zagranicznego, zasłużonego pedagoga i wychowawcę młodzieży, ale także wielowymiarową, ciekawą i wartościową osobowość. Był człowiekiem ukształtowanym w warunkach pięknego śląskiego etosu ciężkiej i uczciwej pracy. Do swoich rodzinnych stron zawsze czuł wielki sentyment. Interesował się sprawami Śląska i podjął trud przygotowania książki, poświęconej rozwojowi gospodarczemu tego regionu. Niestety, nie zdążył jej dokończyć, tak samo jak wielu innych życiowych planów i zamierzeń.

Pamiętając stale o swych śląskich korzeniach, rodowodzie i tradycjach górniczych własnej rodziny, prof. Józef Misala był w swej działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej bardzo rzetelny i systematyczny. Traktował swoje obowiązki zawodowe jako swoistą „szychtë”, którą codziennie odbywał. Nawet w ostatnich miesiącach życia, kiedy musiał zmagać się z ciężką chorobą, nie przestał pracować. Należy zgodzić się z trafnym spostrzeżeniem jego bezpośredniego przełożonego, dyrektora Instytutu MSG i rektora SGH prof. Adama Budnikowskiego, który żegnając Zmarłego na cmentarzu w Łazach-Magdalence, podkreślił, że pozostawił po sobie wyjątkowo duży i cenny „urobek”. Jesteśmy w pełni przekonani, że do tego „urobku” naukowo-badawczego profesora Józefa Misali jeszcze długo i często sięgać będzie wielu polskich naukowców i studentów.

Lista wybranych publikacji prof. Józefa Misali

Opracowania poświęcone teorii międzynarodowych stosunków gospodarczych

- Współczesne teorie handlu międzynarodowego, w: Międzynarodowe przepływy gospodarcze: nowe tendencje i próby regulacji, red. L. Balcerowicz, PWN, Warszawa 1987
- Rozwój handlu Wschód–Zachód w świetle teorii wymiany międzynarodowej (rozprawa habilitacyjna), SGPiS, Warszawa 1987
- Teorie międzynarodowej wymiany gospodarczej, PWN, Warszawa 1990
- Międzynarodowe stosunki ekonomiczne (współautorzy: P. Bożyk, M. Puławski), wyd. 1 i 2, PWE, Warszawa 1998 i 2003
- Międzynarodowa polityka ekonomiczna 1945–2000 (współautor: J. Sołdaczuk), Wyższa Szkoła Handlu i Prawa, Warszawa 2000
- Międzynarodowa zależność i współzależność ekonomiczna we współczesnej gospodarce światowej: Aspekty teoretyczne, realia i implikacje dla Polski, w: Globalizacja w gospodarce światowej, red. T. Czuba, Uniwersytet Gdański, Sopot 2000
- Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2001

- Historia handlu międzynarodowego (współautor: J. Sołdaczuk), PWE, Warszawa 2001
- Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa: Teoria i mechanizmy funkcjonowania, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2005
- Makroekonomia gospodarki otwartej, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2006
- Zbigniew Kamecki: współtwórca polskiej nauki o międzynarodowych stosunkach gospodarczych, w: Od Wydziału Handlu Zagranicznego do Kolegium Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie: sześćdziesięciolecie 1949–2009, red. M. Szostak, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010
- Józef Sołdaczuk: pionier polskiej nauki o międzynarodowych stosunkach gospodarczych, w: Od Wydziału Handlu Zagranicznego..., op.cit., Warszawa 2010
- Real Challenges of the Contemporary World Economy and the Achievements of the Nobel Prize Winners in Economic Sciences, Warsaw School of Economics, Warsaw 2010
- Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii 1969–2009, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2011

Prace poświęcone międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej

- Teoretyczne podstawy międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej, SGH, Warszawa 1995
- Istota i mierniki międzynarodowej konkurencyjności w świetle teorii wymiany międzynarodowej, w: Konkurencyjność gospodarki Polski w dobie integracji z Unią Europejską i globalizacji, red. J. Bossak, W. Bienkowski, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2001
- Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Niemiec na przełomie tysiącleci, w: Niemcy jako strategiczny partner gospodarczy Polski, red. W. Małachowski, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2002
- Ewolucja międzynarodowej konkurencyjności gospodarki Niemiec oraz implikacje dla rozwoju powiązań gospodarczych z Polską, w: Międzynarodowa konkurencyjność Niemiec w rozszerzonej Unii Europejskiej, red. M.A. Weresa, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006
- Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej: Podstawy teoretyczne, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2007
- Historia rozwoju teorii i polityki konkurencyjności międzynarodowej, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009
- Rozwój wymiany zagranicznej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki Niemiec po II wojnie światowej, Instytut Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych SGH, Warszawa 2010
- Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej, PWE, Warszawa 2011

Prace poświęcone problematyce europejskiej integracji ekonomicznej

- Możliwości specjalizacji produkcji artykułów rolnych między krajami RWPG i EWG (praca doktorska), Wydawnictwa SGPiS, Warszawa 1978
- Polens Integration in die Weltwirtschaft (współautorzy: G. Heiduk, E. Kawecka-Wyrzykowska i inni), S&W Steuer und Wirtschaftsverlag, Hamburg 1992
- Static and Dynamic Effects of the Implementation of the Central-European Free Trade Agreement (CEFTA), w: Transformation in Progress, ed. by A. Kumar, Centre for Foreign Trade, Ljubljana 1995
- Niemcy w gospodarce europejskiej, w: Międzynarodowa przyszłość Niemiec, Polski i Rosji, red. M. Dobroczyński, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1997
- Miejsce Unii Europejskiej w handlu zagranicznym krajów CEFTA, w: Rola CEFTA w integrującej się Europie, red. P. Bożyk, SGH, Warszawa 1999
- Handel wewnątrzgałęziowy między Polską a Unią Europejską. Teoria i praktyka (współautor: E. Pluciński), Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000
- Główne problemy dalszego rozwoju integracji gospodarczej Polski z krajami Unii Europejskiej w świetle teorii, w: Proces integracji gospodarczej Polski z krajami członkowskimi Unii Europejskiej w świetle teorii, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2001
- Socjalna gospodarka rynkowa a uczestnictwo Niemiec w międzynarodowym podziale pracy, w: Współczesna gospodarka rynkowa. Doświadczenia w Niemczech. Implikacje dla Polski, red. W. Małachowski, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2001
- Integracja ekonomiczna (współautor: P. Bożyk), PWE, Warszawa 2004
- Teoretyczne podstawy regionalnej integracji gospodarczej. Wybrane teksty, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2004
- Perspektywy europejskiej współpracy gospodarczej: teoria i praktyka, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2005
- Mechanizmy i realia integracji gospodarczej Polski z krajami członkowskimi Unii Europejskiej, w: Polska w Unii Europejskiej. Wstępny bilans członkostwa, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2006
- Rozwój współpracy gospodarczej Polski z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej oraz z Rosją, Ukrainą i Białorusią, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2007
- Problemy integracji subregionu radomskiego z gospodarką Polski i Unii Europejskiej, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2007

Opracowania poświęcone współpracy gospodarczej Polski z zagranicą

- Nierejestrowana działalność gospodarcza w stosunkach Polski z zagranicą, SGPiS, Warszawa 1987
- Rozwój współpracy gospodarczej między Polską i Jugosławią w latach osiemdziesiątych, Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 1989

- Prywatny obrót dewizowy obywateli Polski i wybranych krajów, CİNTE, Warszawa 1990
- Importance and patterns of Poland's trade with Germany, Institut fur Weltwirtschaft van der Universitat Kiel, Kiel 1992
- Polsko-niemieckie powiązania gospodarcze w XX wieku, Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1992
- The Polish economy in 1993: Evaluation of transformation process (1990–1993) and short-term forecast, Foreign Trade Research Institute, Warsaw 1993
- Foreign Trade and Competitiveness of Poland during the Transformation Process, w: Poland. International Economic Report 1996/1997, ed. M. Lubiński, World Economy Research Institute, Warsaw 1997
- Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski w świetle teorii międzynarodowej wymiany, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2001
- Polska i Niemcy we współzawodnictwie na rynku Rosji i Ukrainy, w: Polska i Niemcy i ich ekonomiczna odpowiedzialność w zjednoczonej Europie, red. W. Małachowski, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2005
- Stabilizacja makroekonomiczna w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem deficytów bliźniaczych, Kolegium Gospodarki Światowej SGH, Warszawa 2007
- Współpraca gospodarcza Polski ze wschodnimi krajami sąsiedzkimi oraz z Estonią, Łotwą i Mołdawą: Dotychczasowy rozwój i perspektywy, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2008
- The Development and Prospects of Poland's economic relations with Russia, „World Economy Research Institute – Working Paper”, No. 294, Warsaw 2009
- Konkurencyjność Polski na rynkach krajów Unii Europejskiej po pięciu latach członkostwa, „Ekonomiczno-Informatyczny Kwartalnik Teoretyczny” 2010, nr 23
- Globalne kryzysy gospodarcze i procesy dostosowawcze w gospodarce światowej: Implikacje dla Polski, w: Współczesny kryzys ekonomiczny: Przyczyny – przebieg – skutki, red. S.I. Bukowski, J.L. Bednarczyk, J. Misala, Wydawnictwa Fachowe CeDe-Wu, Warszawa 2010
- Rozwój handlu zagranicznego i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej Polski, w: Polska: Raport o konkurencyjności 2010, red. M.A. Weresa, Instytut Gospodarki Światowej SGH, Warszawa 2010
- Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej Polski w okresie transformacji, w: Polska w handlu międzynarodowym: Materiały z konferencji naukowej z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Pawła Bożyka, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2011